

Motion till riksdagen 2021/22:4224

av Jakob Forssmed m.fl. (KD)

med anledning av prop. 2021/22:5 Ett förenklat upphandlingsregelverk

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör göras en noggrann uppföljning av de i propositionen föreslagna ändringarnas effekt för idéburna aktörers möjligheter att delta i och vinna upphandlingskontrakt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

I dag regleras icke direktivstyrd upphandling i 19 kap. lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, förkortad LOU, 19 kap. lagen (2016:1146) om upphandling inom försörjningssektorerna, förkortad LUF, och 15 kap. lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet.

I proposition 2021/22:5 Ett förenklat upphandlingsregelverk behandlas de förslag som Förenklingsutredningen lade fram i sitt betänkande Möjligt, tillåtet, och tillgängligt – förslag till enklare och flexiblare upphandlingsregler och vissa regler om överprövningsmål (SOU 2018:44), rörande ett förenklat och mer flexibelt regelverk för icke direktivstyrda upphandlingar.

Regeringen lämnar i proposition 2021/22:5 förslag på ett förenklat regelverk för offentliga upphandlingar under EU:s tröskelvärden enligt LOU, LUF samt lagen om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet. Föreslagna förändringar i regelverket omfattar även upphandlingar av sociala tjänster och andra särskilda tjänster och s.k. B-tjänster. Förslagen i propositionen innebär att regleringarna under EU:s tröskelvärde ska ersättas med två nya kapitel i respektive lag: ett för annonspliktiga upphandlingar och ett för direktupphandlingar.

Majoriteten av remissinstanserna som yttrar sig anser att Förenklingsutredningens förslag är bra och tillstyrker att regelverket behålls i och i anslutning till befintliga kapitel. Upphandlingsmyndigheten anser därutöver att hela upphandlingslagstiftningens

struktur behöver ses över (s. 86). Här menar regeringen att utredningen inte innefattar överväganden om någon mer genomgripande förändring av lagarnas disposition, och inte heller är upphandlingslagstiftningens struktur föremål för översyn.

Både regeringen och Förenklingsutredningen bedömer att de icke direktivstyrda upphandlingarna även fortsättningsvis bör regleras i lag och inte undantas från upphandlingslagarna. På samma sätt är en majoritet av remissinstanserna som yttrar sig positiva till att reglera dessa icke direktivstyrda upphandlingar, som är under tröskelvärdena, i lag – detta för att motverka korruption och behålla förutsebarhet och rättssäkerhet för upphandlande myndigheter och enheter samt leverantörer. I propositionen nämns också att det är av vikt att dessa upphandlingar regleras då de utgör den största delen av upphandlingar som genomförs.

Regeringen föreslår att en upphandlande myndighet/enhet ska upphandla enligt det icke direktivstyrda regelverket när det gäller annonspliktiga upphandlingar av sociala tjänster och andra särskilda tjänster enligt LOU, lagen om upphandling inom försörjningssektorerna samt B-tjänster enligt lagen om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet. Det är ett förslag som överensstämmer i huvudsak med utredningens.

Redan den 1 januari 2019 kom nya nationella regler för sociala tjänster och andra särskilda tjänster under tröskelvärdet. Dessa skulle omfattas av ett enklare regelverk i 19 kap. LOU. Men motsvarande fördes inte in i lagen om upphandling inom försörjningssektorerna. Nu föreslås att hela det icke direktivstyrda regelverket förenklas, och regeringen anser att sociala tjänster, och andra särskilda tjänster, bör regleras på samma sätt.

Kristdemokraternas syn i frågan

Kristdemokraterna välkomnar propositionens förslag om att möjliggöra för de upphandlande myndigheterna och enheterna att ta strategiska hänsyn för att uppnå andra samhällsliga mål, såsom att underlätta för idéburna sektor att delta i offentliga upphandlingar. Idéburna organisationer kan bidra med sina mervärden bl.a. genom samarbeten med det offentliga kring verksamheter som kan handla om att stötta barn, äldre eller olika utsatta grupper, men också som utförare i välfärden. Idéburna aktörer har ofta ett unikt angreppssätt på samhällsproblem som inte kan åstadkommas av en offentlig eller privat aktör. När valfriheten för brukaren alltmer kommit att handla om ett val mellan en större kommersiell aktör och kommunens verksamhet, anser Kristdemokraterna att mer måste göras för att stärka idéburna aktörer som välfärdsutförare. Propositionen tar steg i den riktningen.

Kristdemokraterna anser att de nu föreslagna förändringarna bör följas upp noggrant för att säkerställa att de får önskad effekt gällande idéburna aktörers möjligheter att vinna kontrakt vid offentlig upphandling. Visar det sig att så inte är fallet bör man överväga att helt undanta upphandlingar under tröskelvärdet av vissa välfärdstjänster från LOU, vilket också fanns med som förslag i utredningen Palett för ett stärkt civilsamhälle. Ett sådant undantag skulle kunna ge ökad frihet och en förbättring för sektorn. LOU ersätts då av generella förvaltningsrättsliga principer, såsom principen om objektivitet, och förbudet mot att gynna enskilda näringsidkare. Även Förenklingsutredningen nämner att ett sätt att förenkla de icke direktivstyrda upphandlingarna är att lämna dem oreglerade eller helt eller delvis undanta sådana upphandlingar från upphandlingslagarna. Även om utredaren slutgiltigt tar ställning för att arbeta in dessa upphandlingar i befintliga upphandlingslagar, menar vissa remissinstanser att det bör

övervägas huruvida det ska behållas regler under tröskelvärdena. Kristdemokraterna anser därför att den vägen återigen bör prövas om det visar sig att de nu föreslagna förenklingarna inte är tillräckliga för att i tillräcklig utsträckning underlätta för idéburna aktörer att vinna och behålla kontrakt.

Mer måste också göras för att underlätta för idéburna aktörer att samarbeta med offentliga aktörer. Frågan om hur de ideella organisationerna bättre ska kunna samverka med det offentliga inom ramen för det som kallas idéburet offentligt partnerskap (IOP) – utan att det bryter mot konkurrensregler – har utretts, men denna proposition innehåller inga förslag på detta område. Det är angeläget att en robust struktur för samarbeten mellan offentliga och ideella aktörer skapas kring exempelvis social verksamhet – inte minst för att fler kommuner och andra offentliga aktörer ska våga använda sig av det. Nu måste därför regeringen omgående komma med förslag till riksdagen antingen med ett tydliggörande av hur ett IOP kan genomföras inom ramen för dagens lagstiftning eller med förändringar av lagstiftningen kring IOP så att formen kan utvecklas och användas mer frekvent. Vidare överlämnade Utredningen om idéburna aktörer i välfärden sitt betänkande till regeringen i december 2019. Utredningen föreslår en tydlig definition av idéburna aktörer som kan användas för att identifiera och avgränsa dessa från andra aktörer i välfärdsverksamheter och andra närliggande offentligt finansierade och subventionerade verksamheter. Utredningens förslag har gått ut på remiss, men regeringen har snart två år senare inte lagt fram något förslag på riksdagens bord. Kristdemokraterna anser att det bör göras skyndsamt, så att ytterligare förenklingar för idéburna aktörer i välfärden kommer på plats. Detta lyfter vi i Kristdemokraternas kommittémotion 2021/22:4164 Politik för ett stärkt civilsamhälle.

Jakob Forssmed (KD)

Michael Anefur (KD)

Hans Eklind (KD)

Robert Halef (KD)

Sofia Damm (KD)

Hampus Hagman (KD)